

Анализа на политиките за претприемништво во Република Македонија за надминување на “другоста” кај Ромите

ЦЕНТАР ЗА ЕКОНОМСКИ АНАЛИЗИ – ЦЕА

ИНИЦИЈАТИВА ЗА РАЗВОЈ И СОЦИЈАЛНА ИНКЛУЗИЈА – ИРИЗ

24 ЈАНУАРИ, 2017, СКОПЈЕ

Содржина

---

1. Цел на истражувањето
2. Позадина
3. Дефинирање на претприемништво и концептот на “другост”
4. Методологија
5. Презентирање на наоди и заклучоци
6. Препораки

Целта на истражувањето

- Да се анализираат политиките за социо-економско вклучување на Ромите во Република Македонија преку отстранување на пречките за развој на претприемништвото.
- Четири (4) хипотези:
  - 1.Формалните и неформалните претприемачи Роми имаат пристап и се вклучени во користењето на активните мерки и програми за (само)вработување;
  - 2.Моменталните политики за претприемништво имале позитивен ефект врз развојот на претприемачите Роми и придонеле за социо-економска инклузија на Ромите во Република Македонија;
  - 3.Претприемачите Роми не се информирани за постоењето на “другост” кое воедно се одразува на развивањето на нивната бизнис идеја;
  - 4.Деловното работење во РМ придонесува за развој на концептот за “другост”.

Позадина

- Вкупниот број на невработени изнесувала 116.601, од кои 5.920 се Роми, а од нив 2.128 се жени Ромки.
- Не сите Роми се регистрирани како активни или пасивни баратели на работа во АВРМ.
- Тешкотии при интеграција во македонското општеството.
- Сегрегацијата, стереотипите и другите форми на дискриминација остануваат и понатака распространети.

Дефинирање на претприемништвото и концептот на “другост”

ПРЕТПРИЕМНИШТВО

Процес на барање на иновативни можности во неизвесни и ризични околности, комбинирајќи ги ефикасно и ефективно факторите на производство, со цел да се постигне профитабилност и раст на бизнисот. (Ramadani, 2014)

ДРУГОСТ

Негативен став проследен со општествено етикетање на идентитетот на Ромите со најразлични девијантни појави кои не се дел од Ромскиот идентитет, при што Ромите несвесно ги присвојуваат како дел од својот идентитет

Методологија

Деск истражување

- Анализа на политиките за претприемништво: Со посебен осврт кон Ромите

Податоци од институциите за бројот на Роми кои аплицирале користење на мерките

- 23 испратени барања со законот за пристап до информации од јавен карактер
- 8 добиени одговори, од кои дел се нецелосно одговорени

Квантитативен метод и квалитативен метод

- 100 прашалници со Ромски неформални бизниси
- 20 прашалници со Ромски формални бизниси
- 120 прашалници со не-ромски бизниси
- 6 интервјуа со претставници од општините кои работат во секторот за локален економски развој

X1: Формалните и неформалните претприемачи Роми имаат пристап и се вклучени во користењето на активните мерки и програми за (само)вработување;

- Причини поради кои Ромите не аплицираат:

1. Не бев заинтересиран/а за учество 30,6%
2. Не бев информиран/а за таквата можност 27,8%
3. Мерките и програмите фаворизираат одредена група на граѓани 20,4%

- Од претприемачите Роми кои веќе ги користеле односно ги користат програмите и мерките:

1. 40% повторно би аплицирале
2. 20% не би аплицирале повторно
3. 30% можеби повторно би аплицирале
4. 10% не се знаат/не се сигурни дали повторно би аплицирале

Графикон 1. Учество на Роми во програмите за развој на претприемништво

Заклучоци од тестирањето на X1

- Вклученоста на Ромите во политиките и мерките за развој на претприемништвото во РМ е лимитирана.
- Релативно мал број на Роми ги користат програмите и мерките за унапредување на вработеноста и претприемништвото, споредено со бројот на Роми кои поднеле барање за користење на истите.
- Формалните и неформалните претприемачи Роми имаат пристап, сакаат да се вклучат и се вклучени во користењето на активните мерки и програми за самовработување и развој на претприемништвото.

X2: Моменталните политики за претприемништво имале позитивен ефект врз развојот на претприемачите Роми и придонеле за социо-економска инклузија на Ромите во Република Македонија;

Табела 1. Дали активните мерки ви помогнаа во развивањето на бизнисот

- Само кај Ромската и Македонската заедница може да се забележи дека програмите и мерките делимично имале позитивен ефект врз развојот на претприемништвото.
- Мерките и програмите не придонеле за подобрување на социо-економската состојба кај поголемиот дел на испитаници

	Да	Не
Македонци	70,0%	30,0%
Албанци	50,0%	50,0%
Турци	0,0%	100,0%
Роми	80,0%	20,0%

Табела 2. Придонес на мерките и програмите за подобрување на социо-економската состојба

- Од политиките наменети за развој на претприемништвото меѓу испитаниците најчесто користена е програмата за Развој на претприемништво, следува програмата за Субвенционирани работни места, а најмалку е користена програмата за Услуги за вработување.

	Да	Не	Можеби	Не знам
Македонци	30,0%	20,0%	10,0%	10,0%
Албанци	0,0%	0,0%	25,0%	75,0%
Турци	0,0%	100%	0,0%	0,0%
Роми	30,0%	60,0%	10,0%	0,0%

Заклучоци од тестирањето на X2

- Перцепцијата кај значаен број од интервјуираните Роми претприемачи (неформални и формални) е дека понудените програми и мерки не значајно им помагаат во процесот на развивање на бизнисот.
- Повеќе од една четвртина од интервјуираните претприемачи Роми не се информирани за постоењето на програмите и мерките, додека речиси една третина од нив не се заинтересирани за тие програми.
- Перцепцијата за моменталните политики за претприемништво и самовработување е дека програмите и мерките придонеле врз развојот на претприемништвото кај Ромите, но не се очекуваат одржливи ефекти на долг рок.
- Главна причина поради која политиките и програмите не се одржливи е финансиската состојба после користењето на програмите односно ограничената одржливост на бизнис идејата на подолг временски рок.

Заклучоци од тестирањето на ХЗ

- Многу мал е бројот од претприемачи Роми кои се запознаени со концептот на “другост”, но значаен број од претприемачите сметаат дека етничката припадност претставува пречка за соработка во бизнисот.
- Перцепцијата на претприемачите Роми е дека образованието е главната причина за ограничена социо-економска вклученост на Ромите преку развој на претприемништвото.

Заклучоци од тестирањето на X4

- Перцепцијата на значаен број Роми претприемачи е негативна во однос на довербата во институциите за програмите и мерките за развој на претприемништвото.
- Деловното работење во РМ придонесува во разбирање на концептот на „другост“.
- Перцепцијата на најголем дел од претприемачите не-Роми е дека Ромите имаат афинитет за претприемништво, и тоа главно за трговија.

Препораки (1)

Препораки за општините:

1. Унапредување на програмите на општините за финансирање на активности за развој на претприемништвото на локално ниво преку поголеми финансиски средства но, и преку поефикасна реализација, со цел унапредување на потенцијалот за нови бизниси.
2. Усогласување и координирање на стратегиите, програмите, активностите на општините и на другите чинители како што се граѓанското општество за поефикасно спроведување на проекти за развој на локалниот економски развој и претприемништво.

Препораки за креаторите на политики:

1. Сите вклучени страни, релевантни креатори и спроведувачи на политиките и мерките да направат сеопфатна евалуација на програмите и мерките и да изготват извештај за ефектите на истите;
2. Преиспитување на постоечките критериумите за подобност и селекција за доделувањето на финансиската поддршка за мерките и програмите кои се однесуваат на поддршка на само-вработување и претприемништво;
3. Спроведувачите на мерките во соработка со претприемачите Роми и граѓанскиот сектор да изготват/усогласат стратешки документ за развој на претприемништвото кај Ромите;

Препораки (2)

Препораки за претприемачите Роми:

1. Да продолжат да се информираат и да поднесуваат барања за користење на мерките и програмите на самовработување и претприемништво (пример преку Агенцијата за вработување на Македонија – АВРМ);
2. Да земат поактивно учество во креирањето на политиките за развој на претприемништвото;
3. Неформалните бизниси да продолжат да работат на формализирање на бизнисите.

Препораки за граѓанскиот сектор (ГС):

1. Да продолжи да работи на информирање за постоењето на програмите и мерките за развој на претприемништво;
2. Да продолжи да спроведува активности од областа на социјално претприемништво и да ги вклучува Ромите во истите проекти;
3. Активно да врши мониторинг врз работата на општините во спроведувањето на локааните акциски планови и мерките за вработување, претприемништво и поддршка на мали и средни претпријатија.
4. Да работи на подигање на свеста за концептот „другост“ кај Ромите и за негово надминување.

Благодарам на вниманието